אגרות הראי"ה - כרך ב' - אגרת תשלה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"א תמוז תרע"ה - סנט גאלן
נמען: ד"ר משה זיידל

הם שקלו לעבור לנוייאשאטל, אצל ד"ר אשר, אך נשארו. את הוצאותיהם הם לוקחים בהלוואה מר' אברהם קמחי, וקשה לו לסבול זאת. הרב קוק מצטער שאינו יכול לפעול למען העם מהגולה, והשיעורים עם צבי יהודה מקלים עליו. אין להתייאש: 'מן השמות הגדולות... קרן ישועה עתידה לצמוח', ייבנה רוח חדש, ושום זיק טוב לא יאבד. 'אנשי מפעל ואנשי רעיון יוועדו עוד יחד על הרי ישראל'.

עיקרי הדברים

- מצבם בגולה.
- הלוואות מקמחי.
- נגד ייאוש.
- רוח חדש אחרי המלחמה.

נוסח האגרת

בע"ה[1], י"א תמוז העת"ר[2], ס"ט-גאללען יצ"ו[3]

שלו' וברכת ד' וטובו, לכבוד חביבי יקירי הרב החכם הנעלה, אוצר חמודות במעלות ומדות כליל תפארה, מו"ה[4] משה ד"ר[5] זידל שליט"א[6]. וכא"ל[7] עתרת שלו'[8] עדי עד.

ידידי ומחמדי, אין לי די התנצלות על האיחור הגדול, אשר אחרתי מהשיבה דברים על מכתביך הנחמדים, ראשון גם שני, רק גלגולי-הסבות של דחיות-הזמנים, סבוכי-הרעיונים וכבדות-העתים, הם הם אשר גרמו דחיית החובה החביבה, ואתך הסליחה.

רעיונות רבים עברו עלינו מעת הגיעונו מכתביך החמודים עד כה, בדבר מחשבותנו על-אדות ישיבתנו בגולה, בנודנו מארץ-חמדה, אשר עינינו ולבנו אליה הומים. חשב חשבנו ג"כ[9] במשך הזמן להעתיק את גלותנו לנאייאשאטעל, מקום תחנותו של ידידנו היקר מר ד"ר אשער נ"י[10] אשר הרבה לבקשנו לסור אליו בהיותו מוכן להקצות בעדנו דירה הגונה, ובכל אותות אהבה חפץ למלא כל הדרוש למעננו, ועד כה טרם החלטנו דברי ולעת-עתה הננו מעוכבים פה במקומנו הקודם, ועינינו צופיות לרחמי שמים שיאיר פניו אלינו להשיבנו למחוז-חפצנו אל אדמת-הקודש אשר גלינו ממנה.

---

1 בע"ה - בעזרת השם
2 העת"ר - השנה תרע"ה (1914/1915) - בצירוף אותיות
3 יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
4 מו"ה - מורנו הרב
5 ד"ר - דוקטור
6 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
7 וכא"ל - וכל אשר לו
8 שלו' - שלום
9 ג"כ - גם כן
10 נ"י - נרו יאיר

זולת זה אשר תאבה חביבי לדעת מדבר מצבנו הגשמי, תל״י[11] לא חסר לנו מאומה עד כה, באשר הננו לוקחים מדי חודש בחדשו את צרכי הוצאתנו מיד היקר ר׳ אברהם קמחי מפה, ביד נדיבה, ותקותנו לסלק לו כל אשר אנו מקבלים ממנו, לעת ירחם ד׳ ויחוש לחנינו להשיב את שבותנו. ואם אמנם קשה לי מאד לסבול מעמד כזה, אף כי לא אדע עד כמה ימשך המצב לפי המבוכות והסיבוכים של עורכי המלחמות, נקוה לד׳ שלא יטשנו ולא יעזבנו, וימינו תסעדנו תמיד ברב חסדו, ויה״ר[12] שלא נצטרך לידי מתנת בו״ד ולא לידי הלואתם, כי ישיבנו אל מכון מאוינו במהרה בקרוב.

מה מאד הייתי חפץ שתתגלגל על-ידי, לפחות ע״י[13] גלותי, איזו פעולה או פעולות לטובת עניני כלל עמנו ולעניני ארה״ק[14] וישובה הרוחני והחמרי ביחוד. אמנם עד כה גם זאת לא עלתה בידי למורת רוחי. יושב אני רחוק מכל מרכז ומעטים המה מאד היחושים עם כל פועל ומשפיע מכל צד ופנה. ת״ל[15] שהזמין הדבר שבני צב״י[16] שיחי׳[17] הוא עמנו, והנני מקיל את עול מעמסת הגלות ע״י שיעורי-תורה, ושיחות לפעמים. ובצפייתנו נצפה לאור ד׳, כי מתוך העלטה המקפת יבקעו קוי-אורה הלוך ואור עד נכון היום, בחסד-ד׳ על עמו ועל עולמו ויראיו.

ע״ד[18] השילוח של הכסף, רב תודות לך על אותות האהבה וההתענינות במצבנו, אבל כפי האמור תדע יקירי, שלא הי׳[19] זה מן הצורך שתכביד עליך בשבילנו, בעת אשר ת״ל אין אנו חסרים דבר עד כה בעה״י[20]. ולולא כבודך היקר ואהבתך היינו שולחים לך בחזרה, אך לא יעשה כן בין ידידים נאמנים. יזכנו השי״ת[21] להועד יחד בהר צבי קודש, בשוב ד׳ את שבותנו, ונספר בטוב לבב את כל אשר עבר. בהודות לד׳, בהגלות טובו על עמו ונחלתו על אדמת ישראל וחבל נחלתו.

ואתה יקירי וחביבי, אל נא תמוד לי כמדתי, ואת מכתביך היקרים אל תעכב, ואל תמנע ממני מתקך וטובך בהודיע מכל אשר עמדך משלומך ומעמדך, ומה אשמח אם בית יבנה ד׳ לך, כאשר יאתה לכבודך ויקרת ערכך, ושבט הצדק ינוח על גורלך בעזה״י[22].

ואם כי מעורפלות הן המחשבות בעת-המבוכה הזאת, והפרטיות היא נבלעת כ״כ[23] במהומת הכלל, עד כי כמעט אובדת היא את דרכה, אבל חלילה, לא לנו, לא לנו, דרך היאוש ושפלות-הידים. אנו יודעים ברור, מאמינים ומכירים ברור, כי אל דעות ד׳ ולו נתכנו כל העלילות כולן, ומן השמות הגדולות הנעשות בארץ מכל ההרס הגדול אשר במחנות ישראל ובמערכות העולם בכלל קרן-ישועה עתידה לצמח. רוח חדש ודאי יתכונן בעולם, וכל תכונות העבודות השונות, המגמות והחפצים הטהורים, אשר טובי-לבב ואנשי-קודש הגו והרו מעולם ועד עולם, ישובו להתגלם בצורה יותר מפוארה, יותר מחוטבה ומבוררה, וזכי-רעיון

---

11 תל״י - תודה לא-ל יתברך

12 ויה״ר - ויהי רצון

13 ע״י - על ידי

14 ארה״ק - ארץ הקודש

15 ת״ל - תודה לא-ל

16 צב״י - צבי יהודה (בנו של הרב קוק)

17 שיחי׳ - שיחיו

18 ע״ד - על דבר

19 הי׳ - היה

20 בעה״י - בעזרת השם יתברך

21 השי״ת - השם יתברך

22 בעזה״י - בעזרת השם יתברך

23 כ״כ - כל כך

וצחי-חפץ ימצאו בחיים הבאים להתחדש בעולם בסיס יותר אמיץ וחזק לכל הגיוני-לבב העדינים הנובעים ממקור קודש הקדשים. וממילא מובן, שמה שנוגע לאור ישראל, לצפיית ישועתו והגלות קרבת הכשרת גאולתו, כל אשר יזוכך העולם ומחשבותיו יתרוממו לחוגים יותר מחודשים בטוהר - הנה הכר מתרחב להתפשטות זיוה לא יבטל כל זיק של טוב אשר החל להגלות, כי דבר ד' אחור לא ישוב ריקם, כי-אם ישוב לפרח במובן יותר עמוק, יותר רענן, יותר מקורב אל מקורו העל הצביון המהותי שאליו הוא צריך לשוב.

אנשי-מפעל ואנשי-רעיון יועדו עוד יחד על הרי ישראל, ובדבר הרי ישראל. חסן-ישועות לגוי קדוש ישוב ויראה לאמרה חיה בעולם-החיים הגדול, אשר יתנער מתרדמתו השכורה מיין חמת תנינים של מלחמת רבת הדמים, שהננו רואים את פלצותיה, ממקור הקודש של האמונה הטהורה מורשה קהלת יעקב, ממקור ישועות חכמת עולמים, בדעת כבוד שם ד' אל עולם, הקורא הדורות מראש, הבונה עליות התולדה כולה במפלאות נוראות, בגלגלים נפלאים ומחוטבים, כבנין העולם הגדול המסודר בהדר גבורת תפארתו. ובשם אלהינו נזכיר ונקום ונתעודד ומכל עברים עוד יקיצו נרדמים, וזרמים חזקים ואמיצים, ורוחות מלאים חיים טהורים וקדושים ממקור ישראל בקרוב עוד יבואו לרומם רוח ולשגב כל ישע וכל חפץ-קודש, והר-ד' וצבי נחלת ארץ חמדה תעשה עוד ביתר כבוד והוד, ברושם יותר עמוק וברור, לתל-תלפיות לכל בית ישראל, וממנו להמון רבה, לכל האדם ולכל היקום, כדבר ד' אשר נאמן.

והנני בזה ידידך הנאמן מצפה לתשועה, לעוז במעוז חדות ד' במרומי הררי צבי קודש במהרה במהרה בימינו בקרוב,

הק' אברהם יצחק ה"ק

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳